

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ivo Pospíšila a soudců Faisala Husseiniho a Michala Bobka v právní věci žalobce: **R. D.**, zastoupený JUDr. Arnoštem Urbanem, advokátem se sídlem Československé armády 300/22, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 11. 2021, č. j. MPSV-2021/188413-918, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 7. 2022, č. j. 32 Ad 1/2022 - 37,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků řízení **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Arnoštu Urbanovi **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti ve výši 2 600 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Úřad práce České republiky – Krajská pobočka v Hradci Králové (dále jen „úřad práce“), rozhodnutím z 27. 9. 2021, č. j. 62812/2021/HKR, přiznal žalobci dávku pomoci v hmotné nouzi - doplatek na bydlení ve výši 4 213 Kč měsíčně od ledna 2017. Jelikož se žalobce domníval, že úřad práce mu měl přiznat dávku vyšší (dle žalobce totiž chybně určil, že osobou společně posuzovanou s žalobcem má být jeho syn), podal proti prvostupňovému rozhodnutí odvolání. Odvolání žalovaný zamítl rozhodnutím z 29. 11. 2021, č. j. MPSV-2021/188413-918, a napadené rozhodnutí potvrdil, neboť měl za to, že okruh společně posuzovaných osob i výši dávky úřad práce posoudil správně.

[2] Žalobce se proti rozhodnutí žalovaného bránil správní žalobou, kterou Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) v záhlaví specifikovaným rozsudkem zamítl.

Na základě skutkového stavu vyplývajícího ze správního spisu dospěl k závěru, že z okruhu společně posuzovaných osob nebylo namístě žalobce syna vyloučit, neboť žalobce neprokázal, že neužívá byt společně s ním; pokud chtěl žalobce syna z okruhu společně posuzovaných osob vyloučit, musel prokázat relevantní okolnosti, neboť důkazní břemeno v tomto směru leželo na něm. Naopak nezletilého syna Daniela uvedl sám ve formuláři „*Ostatní společně posuzované osoby*“, který dne 11. 4. 2017 vyplnil a podepsal na úřadu práce. Nadto ze sdělení Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradce Králové (dále jen „OSVZ“) a z odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové (dál jen „okresní soud“) č. j. OP 353/99-171 (tímto rozsudkem byl syn Daniel od 1. 11. 2016 svěřen do žalobcovy péče), resp. z výpovědi žalobce a jeho syna v rámci řízení před okresním soudem, vyplynulo že se synem, svou matkou a otcem bydlí v jednom bytě. Tyto skutečnosti vedly krajský soud k závěru, že úřad práce i žalovaný věc posoudili správně, a žalobu proto zamítl.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[3] Proti rozsudku městského soudu podal žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[4] Namítá, že se krajský soud nedostatečně vypořádal s tím, jaké bylo a je skutečné místo jeho pobytu, nepřesvědčivě vyložil vedení společné domácnosti se synem, neuvedl, jaké námitky týkající se správních rozhodnutí považoval za liché, či zda odůvodnění napadeného rozhodnutí vychází z řádně zjištěného skutkového stavu, je úplné a nepředpojaté.

[5] Podle stěžovatele je rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný a v odůvodnění soud selektivně a jednostranně interpretoval některé skutečnosti „za každou cenu“ v jeho neprospěch, a naopak ve prospěch žalovaného. Skutkový stav nebyl zjištěn přesně a úplně. Nebyly dány důvody pro krácení dávky. V tomto směru vykládal soud § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (dále jen „zákon o životním a existenčním minimu“) příliš extenzivně a v kontrastu s tím bezdůvodně odmítl aplikaci § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Krajský soud neposoudil věc komplexně a nevzal v potaz stěžovatelovu argumentaci a skutečnosti, které se podávají z jiných jeho řízení vedených u krajského soudu. Do kontextu nyní projednávaného případu lze dát např. vyjádření stěžovatelova pronajímatele, který se vyjádřil tak, že stěžovatel pronajatý byt užívá k bydlení, a to sám. I z protokolu o ústním jednání, sepsaném dne 2. 11. 2016 na úřadu práce, plyne, že syn zatím bydlí u babičky a do okruhu společně posuzovaných osob jej má stěžovatel nahlásit, až bude syn bydlet s ním. Významné je i rozhodnutí žalovaného z 11. 1. 2018, č. j. MPSV-2018/7824-918, ze kterého plyne, že dle výpovědi stěžovatelovy matky žije syn Daniel u ní a stěžovatel v jejím bytě přespí maximálně jednou za dva týdny. Z okolností věci také nelze vysledovat, že by stěžovatel neplnil své povinnosti vůči úřadu práce a nereagoval na jeho výzvy. K celému institutu doplatku na bydlení a společně posuzovaných osob přistoupil krajský soud formalisticky a ignoroval ochranu zájmů nezletilého dítěte. Také bylo chybou brát jako nezvratný důkaz stěžovatelovu výpověď při jednání u okresního soudu. Nelze totiž pustit ze zřetele, v jakých souvislostech stěžovatel vypovídal. Chtěl předejít umístění syna do dětského výchovného ústavu, a tak uvedl i „*milosrdné lži*“. Bylo tak třeba i tuto výpověď interpretovat objektivně a v souvislostech.

pokračování

[6] Ke stěžovatelově žádosti mu Nejvyšší správní soud usnesením z 5. 9. 2022, č. j. 1 Ads 196/2022 - 14, ustanovil zástupcem pro řízení o kasační stížnosti advokáta JUDr. Arnošta Urbana. Ten kasační stížnost doplnil podáním z 12. 10. 2022, v němž věc stručně zrekapituloval a dodal, že v řízení před správními orgány bylo prokázáno, že stěžovatel se synem nesdílí byt. Důležitá jsou v tomto směru shora zmiňovaná vyjádření pronajímatele bytu a stěžovatelovy matky. Tyto skutečnosti byly úřadu práce známy i z řízení o stěžovatelově žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc a správní orgán k tomu byl povinen přihlédnout. Není správné, že krajský soud vycházel ze stěžovatelových výpovědí učiněných před okresním soudem, pakliže stěžovatel ve svých podáních vysvětlil, proč by k nim nemělo být přihlíženo.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zopakoval důvody, proč byl syn Daniel zahrnut s žalobcem do okruhu společně posuzovaných osob. Odkázal na vyjádření OSVZ, rozsudek okresního soudu a zjištění správních orgánů, přičemž důkazní břemeno ohledně vyloučení společně posuzované osoby leží především na žadateli o dávku.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[8] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*. V posuzovaném případě o věci rozhodoval specializovaný samosoudce (viz § 31 odst. 2 s. ř. s.), proto se Nejvyšší správní soud dále zabýval otázkou, zda je kasační stížnost přijatelná. Výkladem kritérií přijatelnosti se již tento soud v minulosti podrobně zabýval, a to v usnesení z 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. V něm interpretoval neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. O přijatelnou kasační stížnost se dle citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[9] V nynější věci stěžovatel nijak neuvedl, že by vyřešení sporné právní otázky přesahovalo jeho vlastní zájmy. Zároveň Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel v kasační stížnosti nepředestírá žádnou právní otázku, která by byla sporná (kupříkladu v důsledku nejasného výkladu zákona), či která by nebyla v dosavadní judikaturní praxi dosud zodpovězena.

[10] Mezi účastníky řízení je sporné pouze to, zda bylo v řízení před správními orgány prokázáno, že stěžovatel nesdílí byt se svým synem. V takovém případě by totiž dle stěžovatele neměl být zařazen pro účely doplatku na bydlení do okruhu společně posuzovaných osob, což by ovlivnilo výši dávky.

[11] Dle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o životním a existenčním minimu *společně se pro účely tohoto zákona, není-li dále stanoveno jinak, posuzují [...] rodiče a nezletilé nezaopatřené děti*. Vyloučení nezletilého nezaopatřeného dítěte (ve stěžovatelském případě syna Daniela) z okruhu společně posuzovaných osob bylo možné dle § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. V daném případě by šlo o § 8 odst. 1 písm. a) citovaného zákona, dle kterého *orgán pomoci v hmotné nouzi může z okruhu společně posuzovaných osob vyloučit osobu, u které žadatel o dávku prokáže, [...] že společně s ní neužívá byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení*. Vzájemný vztah § 4 odst. 1 zákona o životním a existenčním minimu a § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi již judikatura Nejvyššího správního soudu řešila, a to včetně otázky, že pro případ aplikace § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi leží důkazní břemeno především na žadateli o dávku („žadatel o dávku prokáže“). V tomto směru lze poukázat např. na rozsudek ze 14. 12. 2017, č. j. 6 Ads 163/2017 - 46 (zejména body 23 a 24). Právě takto, s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu z 21. 1. 2021, č. j. 1 Azs 483/2020 - 58, věc pojal i krajský soud (bod 24) a před ním správní orgány.

[12] Ve zbytku, nad rámec této judikturně vyřešené otázky (krajský soud se od příslušné judikatury neodchýlil), se kasační stížnost koncentruje již „jen“ na otázky skutkové, a jak je krajský soud posoudil (stěžovatel se domáhá reinterpretace podkladů rozhodnutí, tedy důkazů obsažených ve správním spise, a jiného posouzení rozhodného skutkového stavu). K tomu však kasační soud uvádí, že je to především krajský soud, který je oproti Nejvyššímu správnímu soudu povolán zhodnotit napadené správní rozhodnutí v tzv. plné jurisdikci, včetně otázek skutkových, o nichž si sám učiní úsudek. Zásah ze strany Nejvyššího správního soudu je v tomto ohledu výjimečný a omezuje se zpravidla na vady řízení a dokazování ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. nebo zásadní rozpor mezi skutkovými závěry a obsahem spisu dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. (rozsudky NSS z 1. 3. 2017, č. j. 6 As 256/2016 - 79, bod 21 a 54, či z 13. 5. 2020, č. j. 6 Afs 7/2020-52, bod 23). Nejvyšší správní soud má tedy v řízení o kasační stížnosti zasahovat do hodnocení skutkových otázek, které provedl krajský soud, pouze tehdy, bylo-li řízení před krajským soudem zatíženo vadou, nebo když by stěžovatel kvalifikovaně tvrdil, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit.

[13] Žádnou takovou relevantní vadu, která by založila přijatelnost kasační stížnosti, však nelze seznat. Není tu tedy takové zásadní pochybení, které by mělo vliv na hmotněprávní postavení stěžovatele. To proto, že stěžovatel konkrétní skutečnosti uplatněné v jiných správních řízeních (řízení o jiných dávkách a tam se vyskytující sdělení pronajímatele či výpověď stěžovatelovy matky), byť obsažené v dokumentech založených ve stejném správním spise, nevznosl v řízení před krajským soudem a vznáší je až nyní (přitom se domáhá jejich zohlednění a vytýká krajskému soudu, že se k nim nevyjádřil). Nejde tedy o zásadní pochybení krajského soudu, které by mohlo založit přijatelnost kasační stížnosti (srov. rozsudek NSS z 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004 - 54). V tomto světle je třeba hodnotit i tvrzenou nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku.

[14] Z uvedeného vyplývá, že stěžovatel v kasační stížnosti nepředestřel žádné právní otázky, které by dosud nebyly judikaturou uspokojivě řešeny, či otázky, které by byly

pokračování

v rámci dosavadní rozhodovací praxe řešeny nejednotně. Z odůvodnění napadeného rozsudku je patrné, že krajský soud z relevantní judikatury vycházel a z ní vyplývající závěry aplikoval na projednávaný případ. Zejména srozumitelně osvětlil, proč nebylo namíste syna Daniela vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob. Polemika týkající se skutkového stavu, jak jej posoudil a zjistil krajský soud, za takových podmínek přijatelnost kasační stížnosti rovněž nezakládá.

IV. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud tedy neshledal existenci důvodů přijatelnosti kasační stížnosti, pročez nepřikročil k podrobnému věcnému přezkumu kasačních námitek stěžovatele a kasační stížnost odmítl jako nepřijatelnou (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

[16] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 a odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Soud o nákladech nerozhodoval podle § 60 odst. 3 s. ř. s., přestože kasační stížnost odmítl, a to s ohledem na závěry usnesení rozšířeného senátu z 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS (srov. obdobně usnesení z 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28). Stěžovatel neměl v řízení úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Právo na náhradu nákladů řízení však nemá ani úspěšný žalovaný, neboť se jednalo o věc státní sociální podpory.

[17] Stěžovateli byl usnesením Nejvyššího správního soudu z 5. 9. 2022, č. j. 1 Ads 196/2022 - 14, ustanoven k ochraně jeho zájmů v řízení o kasační stížnosti zástupce, advokát JUDr. Arnošt Urban. Zástupci, který byl stěžovateli ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna a hotové výdaje, které v tomto případě platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Soud proto zástupci přiznal částku 2 000 Kč za dva úkony právní služby spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a doplnění kasační stížnosti [§ 7 bod 3. ve spojení s § 9 odst. 2 a s § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a částku 600 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů s těmito úkony spojených (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy zástupci stěžovatele náleží 2 600 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. srpna 2023

Ivo Pospíšil
předseda senátu